

се успело да се Пољаци појаве у Прагу у онолико великом броју. Исто су тако организатори конгреса имали дискретан напор да увере Бугаре о неуспешности њихових шовинистичких намера да нас на конгресу препадну питањем о Македонији. Али је, поред тих спољашњих, било и унутрашњих потешкоћа, нарочито с погледом на смештај свих делегата, за које се скоро до последњег дана није знало у коликом ће броју доћи, као и при организацији екскурзија, које су такође скопчане са доста бриге и муке. Међутим је све то преброђено, и Чеси су се заиста показали као одлични организатори.

Делегацијама је и ван конгреса указивана велика пажња и врло су лепо биле предусретане. Сам председник Чехословачке Републике, Г. Т. Масарик, признати научник и велики национални борац, био је протектор конгреса и у том је својству за 5. јуни у вече позвао све делегате у своју палату на Храдчању, где је био концерт ческог квартета и закуска. При улазу у свечану салу био је Председник Републике бурно и одушевљено поздрављен, а затим га је у име конгреса поздравео почасни председник Г. Цвијић, и том приликом се захвалио на свему што је Чехословачка учинила за његово остварење. После закуске се Г. Масарик дуго разговарао са великим бројем делегата и живо се интересовао за рад конгреса. Дан пре тога, 4. јуна у вече, била је у Народном Дивадлу приређена свечана представа у част чланова конгреса са Сметанином „Проданом Невестом“. 6. јуна у подне било је примање делегата код председника прашке општине, а у вече тог дана је Министар Пољопривреде Г. Хоца, као председник Ческо-југословенске Лиге, позвао наше делегате на чај у сали Обисног Дума. Требало би још споменути да су чланови јужнословенске делегације били у свима круговима нарочито пријатељски предусретани, на чему морамо бити веома захвални Чехословацима.

П. Вујевић,

2. Екскурзија у област Чешке Шуме и Шумаве

Приликом I Конгреса словенских географа и етнографа у Прагу од 4.—8. јуна 1924. год. Чехословаци су организовали за учеснике Конгреса неколико екскурзија, којима је био задатак: прво, да покажу резултате научног испитивања своје земље по појединим научним грамама, које стоје у вези са Географијом, а, поред тога, и да упознају учеснике Конгреса из других словенских земаља са појединим деловима своје отаџбине.

Прва таква екскурзија је била пред почетак Конгреса, од 31. маја до 3. јуна под вођством доцента Геологије г. Д-р Р. Сокола уз помоћ асистента г. Д-р О. Матоушека. Њен је задатак био да се у Чешкој Шуми и Шумави упознају геолошке прилике овога дела чешкога масива у Западној Чехословачкој. Према томе она је имала првенствено геолошки карактер.

На екскурзију смо пошли из *Прага* 31. маја 1924. год. возом према *Плзењу* и *Штанкови*. Идући тим путем најпре према југу поред Влтаве прешли смо прво Барандов комплекс слојева (Барандеум), који обухвата слојеве доњег силура — ордовисјен —, горњег силура и девона. На томе делу је нарочито обрађена пажња на Барандову Скалу, у којој

се виде веома лепе млађе варисцишке боре од силурских кречњака. Од ушћа реке Беронке пруга иде уз њу, савијајући према ЈЗ. и З. На томе путу се пролази кроз терен ордовисјена. Када пруга почне савијати према СЗ., у правцу *Беруна*, она улази понова у исти комплекс слојева као око Прага. Ту она пресеца јужно и северно крило ове старо-палеозојске синклинале. Петрографски су ови слојеви представљени шкриљцима и кречњацима. Како се мекши шкриљци лакше денудују, то је део долине Берункине у њима више проширен, док је у кречњацима, који обично стрче изнад шкриљаца, јаче сужен. Денудација је нарочито истакла ову наизменичност тврђих и мекших слојева, тако да се може лако уочити њихов тектонски положај. Берункина долина је у опште доста обрађена, река је са знатним меандрима и малим падом. У долини се запајају две терасе. А изнад ње је веома изразита пространа површ око 400 м. висине, коју сматрају за старији пинеплен. Од Беруна према ЈЗ. до Здица се прелази најпре кроз слојеве горњег силура а затим кроз ордовицијске шкриљце. Даље на путу између Хоровице и Рокицана се примећују на северној страни косе од горњокамбријских порфиритичних стена, а на јужној страни камбријски терени чији су врхови обично под шумом. Иза Рокицана се улази у денудацијом оголићене алгонкијске филите, који се простиру све до Станкови. Преко њих се око Плзења налазе слојеви пермокарбона.

Од *Станкови* смо најпре отишли аутобисом до мајдана филита, који представља најдоњи кат алгонкијена. За тим смо, идући према југу ка Худењицама, прешли преко веома изразите простране површи, која је усечена у алгонкијске филите и глинене шкриљце. Она је, изгледа, нешто нагнута према северу; веома је уравњена, нарочито око Србице и Коловеча. Само местимице се са ње дижу мања узвишења састављена од отпорнијих стена (спилити). Међу тим узвишењима најинтересантније је Дубрава (724) ЈИ. од *Худењица*. Састављена је од графитоидних шкриљаца који су у вези са амфиболитом Мале Дубраве. Са дрвене куле, разгледне, која је на темену Дубраве, може се веома добро проматрати област западнечешког алгонкија. Види се како се из уравњеног и сниженог земљишта, састављеног од алгонкијских шкриљаца, дижу као ребра косе од отпорнијих стена (лидита, спилита), који су у ствари продужење терена, нарочито распрострањеног око *Черхова* на баварској граници и око Кдиња. Даље се види граница између алгонкија и средњечешког гранита и гнајса, која се налази иза лидитских гребена ЈЗ. од Дубраве. Прелазећи поново преко површи на путу за Домажлице видели смо како су на њој веома плитке и широкје долине у којима миле незнатне речице, често неодређеног тока и претворене у баре. Што се тиче старости ове површи држе да је свакако премиоценски пинеплен. На томе путу смо код места Копањини, З. од села Милавче, проматрали како су порфирити интеркалирани у слојеве филита. Преноћиште је било у веома симпатичној и гостољубивој варошици Домажлице.

Другог дана, 1. јуна, после разгледања месног домажличког музеја, упутили смо се ка *Черхову*. Најпре смо прешли возом до места Хавловице. Ту смо проматрали мајдан од лискунског парагнајса. За тим, разгледавши мале гранит-порфирске бабилонске мајдане око Трханова, дошли смо до места Пећи. Овде се налази моћан слој кварцита који стрчи изнад површине у облику зида. Овај је кварцит везан за расед, који је најдужи у чешкој маси, дугачак око 65 км. Он је истодобан са познатим баварским раседом, дугачким око 150 км. Расед се

налази у ортогнајсу. Кварцити су постали преминералисавањем под утицајем термалних вода. Кроз тај кварцитни зид пробила је речица Черховка своју долину, за коју је Puffer тврдио да је епигенетска и усечена у кретацејском покривачу. Међутим је доцнијим испитивањем доказано да је то погрешно. Кретацејски покривач овде не постоји; остаци прекретацејске површи су очувани само у облику малих површина на теменима планинским.

Даље, према Черхову се улази у област биотитног гнајса, који петрографски чини прелаз између гранита и гнајса. Овакав се терен простире све до *Черхова* (1039), на баварској граници. Код черховске туристичке куће се јављају места на којима се налазе у гнајсу сочивасти уметци у којима има доста кречњачких материја. Мисли се да су то партије седиментних стена, које су се задржале приликом динамометаморфозе. Према томе се закључује да овај терен одговара неолауренцијену, док би гнајс без ових уметака био старо-лаурентијски.

Са черховске куле је веома пространи видик; нарочито се добро види област чешке масе. Ту је граница између две чешке области; Чешке Шуме на СЗ. и Шумава на ЈИ. Нарочито се прегледно види позната област на СИ. и И., која обухвата гнајсаве и бабилонске граните, домажличко-станковске филите и кдињске амфиболите и габре. Све је то уравњено и даје утисак врло старе топографије.

При повратку са Черхова преко Фолмаве за Домажлице прелази се најпре пред Чешким Кубицама на јужни део поменутог раседа у чешкој маси. Само што он овде није представљен кварцитом, већ окнастим гнајсем, а то је због тога, што није било термалних вода које би извршиле преминералисавање. Преноћиште је такође било у Домажлицама.

Трећи дан, 2. јуна, био је веома неповољан за екскурзију, целога дана је падала киша. Тога смо дана од Домажлица прешли аутобисом до Нирска преко амфиболитових и габровитих терена. Од Нирска смо прешли возом до Спичака. А одатле смо се испели на Чертово (Бавоље) Језеро (1030 м.) и Черно Језеро (1008 м.) под Остром. Оба су језера глацијалног порекла и леже у цирку. Нарочито је детаљније проматрано Черно Језеро. Оно је заграђено малом глацијалном прецагом, преко које је наслаган моренски бедем, састављен поглавиго од веома добро полираних кварцевитих облутака. Због рђавог времена нисмо се могли попети на Остру, као што је било предвиђено, већ смо отишли возом до Плзења, где је било и преноћиште.

Четвртог дана, 3. јуна, разгледали смо *Плзењ* и његову околину под вођством г. проф. Д-р Ђ. Пуркиње, управника Чехословачког Геолошког Института. Најпре смо отишли у Тинци, где се у пермокарбонским слојевима налази велики мајдан каменог угља. Ту смо сишли у Масариково Окно, у коме смо прегледали положај угљених слојева. По том смо се одвезли до Horní Břízy, где се у аркозном песку налази мајдан каолина. После разгледања мајдана и фабричних инсталација за пречишћавање каолина вратили смо се у Плзењ. Ту смо најпре прегледали месни историјски музеј. Он је изврсно уређен. Поред историјских објеката у њему је и веома драгоцен збирка геолошко-палеонтолошка, која има да да преглед историје земљине коре за плзењску област. Ову збирку је прикупио и уредио поглавито г. Д-р Пуркиње. По уређењу Музеј је потпуно сличан Прашком Земаљском Музеју, само је од њега мањи, јер му је и задатак да представи само мању, плзењску област.

После Музеја смо разгледали велику плезењску пивару. Она представља огромно индустријско предузеће савршене организације. Сада производи месечно око 2350 хл. пива, а пре Рата је производила још и више, око 3200 хл. Нарочито је карактеристично код ње, што је веома повољно за рад искоришћен терен. Како се место на коме је пивара састоји од кречњака, то су у њима избушени дубоки подземни подруми. У њима је стална температура, што је веома потребно за правилну ферментацију пива. Подруми се налазе с једне и друге стране подземне галерије. Коликог је обима пивара може се замислити по томе, што ова галерија под земљом износи преко 9 км. Нарочито је инструктивно видети, како се савесним и приљезним радом може из једног веома скромног предузећа развити првокласно. Пивара је акционарска и основана је 1842. год. са веома скромним капиталом. У почетку је било око 257 оснивача, и сваки је уложио само по 400 кр. После разгледања пиваре вратили смо се у Праг.

П. С. Јовановић.

3. Екскурзија по северозападној Чешкој

Екскурзија по северозападној Чешкој трајала је од 9.—12. јуна закључно. Њен је задатак био антропогеографски и географски уопште. Вођ екскурзије, професор *Виктор Дворски*, наглашавао је антропогеографска питања, док је професор *Лудомир Савицки* скретао пажњу на геоморфолошке проблеме.

Од Прага се ишло бродом на север низ Влтаву и Лабу. Око река је алувијална раван, из које се одсецима, на обе стране, диже ниска кретацејска површ. Са ове површи штрче еруптивни брегови, као базалтни Жиб и други. Ерупција базалта била је у терцијеру, и издигла је кретацејске слојеве; они су отада спрати и купе су оголићене. Од места Литомерича мења се тип земљишта: Лаба се клисуром пробија кроз Средње Планине, које се уздижу, препречујући речни ток, и састоје од кретацејског пешчара и од базалта. Северно од Средње Планине код места Усти виде се три лабине терасе. Средња је висока око 100 м. Она се састоји од фонолита, преко кога су шљунак и песак дебели 5—6 м. — У равни око Лабе су ливаде, а даље њиве. На странама долине, где је јача инсолација, леже виногради. Најпознатнији су око Мелника. На Лаби су саграђене попречне пречаге, којих од Прага до северне границе има десет. Иза ових пречага се задржава вода, и кроз њих се пропуштају бродови. У реци нема ни брзака ни плићака. На Лаби је жив бродарски саобраћај, и нарочито се фабричке сировине довозе из Хамбурга. Усти на Лаби развили су се у знатно фабрично место, јер су долином Бијеле у лакој саобраћајној вези са угљеним басеном око Мости на Западу. Око Усти су никла и нова индустријска места, као Брезно Красне и друга.

Југозападно од Усти је терцијерни басен око града Мости. На СЗ-у је ограничен кристалиним Рудним Планинама, а на ЈИ-у поментом кретацејском плочом, у којој је Лаба усечена. У басену су олигоцене и миоцене наслаге, врло богате угљем. Угља има од површине па до дубине од 400 м. Местимице су констатоване ерупције, које су угаљ пробиле, или га издигле. У првом случају угаљ је јако метамор-